



Філософія

УДК 1:316.4:316.77:330.34

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20331218>

Алгоритмічне спотворення інформації в цифрових платформах: етичні аспекти

Козловець Микола Адамович,

доктор філософських наук, професор,

Житомирський державний університет імені

Івана Франка, м. Житомир, Україна,

<https://orcid.org/0000-0002-5242-912X>

Кривонос Олександр Миколайович,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Житомирський державний університет імені

Івана Франка, м. Житомир, Україна,

<https://orcid.org/0000-0002-4211-6541>

Прийнято: 06.05.2026 | Опубліковано: 21.05.2026

***Анотація.** Цифрові технології сьогодні активно впроваджуються у різні сфери суспільного життя, трансформують фундаментальні основи людського буття. Водночас має місце й алгоритмічне спотворення інформації на цифрових платформах, маніпулювання когнітивними вразливостями користувачів. Це потребує соціально-філософського аналізу існуючої парадигми регулювання цифрового простору, вивчення того, як платформи впливають на користувачів, бізнес та суспільство. **Метою статті** є дослідження морально-етичних колізій та аксіологічних аспектів*



алгоритмічного спотворення інформації в цифрових платформах, впливу автоматизованої селекції контенту на когнітивну свободу, суб'єктивну істину та соціальну справедливість. **Методологія дослідження** ґрунтується на філософських, загальнонаукових та конкретно-наукових методах, на синергетичній методології і методах комп'ютерних наук, методах моделювання і прогнозування нейронних мереж, дотримання принципів академічної доброчесності та вирішення правових питань, пов'язаних з інтелектуальною власністю на результати, створені штучним інтелектом.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Алгоритмічне спотворення інформації на цифрових платформах є не лише технічною похибкою, а й важливою етичною проблемою, яка трансформує фундаментальні основи людського буття. Механізми фільтрації та ранжування контенту, створюючи «інформаційні бульбашки» та «ехо-камери», деформують пізнавальну діяльність індивіда, обмежують його інтелектуальну автономію та підмінюють об'єктивну реальність персоналізованими конструктами. Це призводить до виникнення «програмованої суб'єктивності», де свобода вибору користувача стає ілюзорною, а процес формування власної думки опиняється під неявним контролем алгоритмічних систем. Констатовано, що соціально-політичні наслідки алгоритмічного маніпулювання потребують перегляду існуючої парадигми правового регулювання цифрового простору. Аргументовано, що конфлікт між правом суспільства на прозорість алгоритмів та комерційною таємницею корпорацій має бути розв'язаний на користь публічного інтересу та захисту прав людини. Впровадження етичних стандартів у цифрову архітектуру є необхідною умовою для запобігання алгоритмічній упередженості, яка загрожує відтворенням та посиленням соціальної несправедливості в автоматизованому середовищі. Доведено, що подолання алгоритмічного спотворення можливе лише через комплексну синергію трьох



напрямів: впровадження принципу «етики за проєктом», розробку дієвого національного та міжнародного законодавства, системного розвитку алгоритмічної грамотності населення. Висновується, що лише такий інтегративний підхід дозволить повернути цифровій комунікації її гуманістичне призначення.

Ключові слова: цифровізація, цифрова онтологія, цифрові технології, цифрова платформа, алгоритмічна система, алгоритмічне викривлення, алгоритмічна відповідальність, етичні виклики, соціальні мережі, когнітивна вразливість користувачів, ехо-камера, інформаційна бульбашка.

Algorithmic distortion of information in digital platforms: ethical aspects

Mykola Kozlovets,

Doctor of Philosophical Sciences, Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-5242-912X>

Oleksandr Kryvonos,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-4211-6541>

Abstract. Digital technologies are now being actively implemented in various spheres of social life, transforming the fundamental foundations of human existence. At the same time, there is also algorithmic distortion of information on digital platforms, manipulation of users' cognitive vulnerabilities. This requires a socio-philosophical analysis of the existing paradigm of regulating the digital space, studying how platforms affect users, business, and society. **The purpose of the**



article is to study the moral and ethical conflicts and axiological aspects of algorithmic distortion of information in digital platforms, the impact of automated content selection on cognitive freedom, subjective truth, and social justice. **The research methodology** is based on philosophical, general scientific and specific scientific methods, on synergistic methodology and computer science methods, methods of modeling and forecasting neural networks, adherence to the principles of academic integrity and resolving legal issues related to intellectual property rights for results created by artificial intelligence. **Conclusions and prospects for further research.** Algorithmic distortion of information on digital platforms is not only a technical error, but also an important ethical issue that transforms the fundamental foundations of human existence. Content filtering and ranking mechanisms, creating "information bubbles" and "echo chambers," deform an individual's cognitive activity, limit their intellectual autonomy, and replace objective reality with personalized constructs. This leads to the emergence of "programmed subjectivity", where the user's freedom of choice becomes illusory, and the process of forming one's own opinion finds itself under the implicit control of algorithmic systems. It is stated that the socio-political consequences of algorithmic manipulation require a revision of the existing paradigm of legal regulation of the digital space. It is argued that the conflict between society's right to algorithmic transparency and corporate trade secrets should be resolved in favor of the public interest and the protection of human rights. Implementing ethical standards into digital architecture is a necessary condition for preventing algorithmic bias, which threatens to reproduce and amplify social injustice in an automated environment. It has been proven that overcoming algorithmic distortion is possible only through a complex synergy of three areas: the implementation of the principle of "ethics by design", the development of effective national and international legislation, and the systematic development of algorithmic literacy



among the population. It is concluded that only such an integrative approach will allow digital communication to return its humanistic purpose.

Keywords: *digitalization, digital ontology, digital technologies, digital platform, algorithmic system, algorithmic distortion, algorithmic responsibility, ethical challenges, social networks, cognitive vulnerability of users, echo chamber, information bubble.*

Постановка проблеми. Актуальність дослідження зумовлена стрімкою трансформацією цифрових платформ із інертних каналів передачі інформації на активних суб'єктів формування суспільної свідомості. Нові алгоритми рекомендацій, орієнтовані на максимізацію залученості користувачів, дедалі частіше стають знаряддями неочевидного спотворення інформаційного простору. Це проявляється у створенні «інформаційних бульбашок» та «ехо-камер», які штучно обмежують світорозуміння особистості, підсилюють існуючі упередження та сприяють радикалізації суспільних настроїв. В сучасних умовах алгоритмічне викривлення реальності перестає бути лише технічною похибкою, а перетворюється на глобальний етичний виклик, що загрожує автономії та стабільності індивіда.

Ця проблема особливо гостро стоїть через відсутність прозорості в алгоритмічних системах. Конфлікт між комерційними інтересами технологічних компаній, які захищають свої алгоритми, та правом суспільства на об'єктивну інформацію створює вакуум. Відсутність чітких морально-етичних принципів у розвитку штучного інтелекту (ШІ) несе ризик того, що алгоритми можуть ненавмисно відтворювати соціальну несправедливість та дискримінацію, а також маніпулювати користувачами. Тому розробка етичних принципів функціонування цифрових платформ є важливою для побудови безпечного та справедливого інформаційного суспільства, в якому технології служать людям і не диктують ним рішення без їхнього відома.



Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цифровізація та цифрове суспільство як нова парадигма розвитку суспільства XXI століття стали предметом вивчення таких західних дослідників, як С. Барокас, Д. Беррі, М. Бьом, Т. Вайт, М. Віше, К. Гемптон, Г. Гоу, Т. Дуфва, М. Дуфва, Р. Міллер, Н. Негропonte, Дж. фон Нейман, А. Селбст, Д. Сетцке, К. Скіннер, А. Хайн, Д. Хеві, М. Шрейк та ін. Українські дослідники також активно долучаються до осмислення цифрових технологій, процесів цифрової трансформації, функціонування цифрових платформ. Особливий інтерес представляють праці В. Вишневського, Т. Гордієнко, Л. Губерського, І. Єгорова, С. Іванова, С. Князева, В. Ляшенка, О. Піжук, О. Петренка, В. Сидоренка, Т. Стисла, Ю. Шабанової, С. Мечикова, А. Ляшука, Т. Шоріної та інших.

Проте, проблематика етнічних аспектів алгоритмічного спотворення інформації в цифрових платформах, взаємозв'язку технічних, правових, етичних і соціальних компонентів цифрового суспільства перебуває на етапі становлення, а тому потребує подальшого дослідження.

Метою статті є дослідження морально-етичних колізій та аксіологічних аспектів алгоритмічного спотворення інформації в цифрових платформах, впливу автоматизованої селекції контенту на когнітивну свободу, суб'єктивну істину та соціальну справедливість.

Відповідно до поставленої мети сформульовано такі завдання:

1. Проаналізувати взаємодію технічних, правових, етичних і соціальних компонентів цифрового суспільства.
2. Виявити та охарактеризувати прояви алгоритмічного спотворення інформації в цифрових платформах.
3. Розглянути етико-правові аспекти забезпечення алгоритмічної відповідальності систем штучного інтелекту.

Методологія дослідження. Стаття поєднує методи філософського аналізу, герменевтики, гуманітарних наук та інформатики для дослідження впливу



цифрових платформ на їхніх користувачів. Використовуються як загальні, так і специфічні наукові методи, зокрема аналіз і синтез, індукція і дедукція, узагальнення та аналогія. Методологія ґрунтується на дотриманні принципів наукової доброчесності та прав інтелектуальної власності на результати, створені штучним інтелектом.

Дискусії та результати дослідження. Цифрові технології стали невід'ємною частиною повсякденного життя, трансформуючи свідомість та поведінку людей. Аналіз сучасного наукового дискурсу дозволяє всебічно розглянути проблему алгоритмічної упередженості, розглядаючи її як складний виклик для сучасної науки. Зокрема, у праці Т. Стисла, присвяченій алгоритмічній відповідальності, увага зосереджена на технічних моделях «поясненого штучного інтелекту». Ці моделі ускладнюють розуміння функціонування складних систем та встановлення юридичної відповідальності за пошкодження даних [14, с. 89–94]. Автор стверджує, що технічна прозорість формує основу цифрової етики та мінімізує упередженість, спричинену автоматизованими рішеннями.

Ключовим напрямком дослідження є трансформація культурного та візуального простору під впливом штучного інтелекту. У публікаціях, що стосуються сучасних медіа-технологій, розглядаються питання, як алгоритмічні фільтри та генератори штучного інтелекту змінюють поняття автентичності та створюють своєрідну «цифрову естетику» [12; 22]. Це підтверджується тезами про необхідність міждисциплінарних підходів до дослідження впливу технологій на культуру, причому алгоритмічні упередження виступають фактором зміни соціальної реальності [5; 6; 17].

У контексті правового регулювання та державного управління, науковці наголошують на важливості адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів, зокрема щодо аудиту алгоритмів у публічній сфері [2; 9]. Дослідники у галузі інформаційних технологій також підкреслюють, що



архітектура цифрових платформ безпосередньо впливає на формування інформаційних потоків, що вимагає нових підходів до забезпечення цілісності даних [1; 4; 23].

Зрештою, освітні та психологічні дослідження засвідчують, що сприяння критичному мисленню та інформаційній гігієні серед користувачів є ефективним засобом боротьби з алгоритмічними маніпуляціями [7]. Враховуючи функціонування «ехо-камер», створених платформами, освіта має змінитися таким чином, щоб їх користувачі навчилися розпізнавати приховані механізми алгоритмічного впливу. Це призводить до аргументу, що етичне регулювання цифрового простору неможливе без активної освіти та підвищення алгоритмічної компетентності суспільства. Феномен «інформаційної бульбашки» (фільтр-бульбашки) є результатом персоналізованих алгоритмів, які створюють ізольований інформаційний простір на основі досвіду користувача – уподобань, пошукових запитів тощо. З філософської точки зору, це призводить до звуження горизонту сприйняття, в якому суб'єкт опиняється в зоні інтелектуального комфорту та отримує лише інформацію, яка відповідає його переконанням. Таке обмеження доступу до інших каналів отримання даних руйнує загальноприйняте уявлення про відкритий публічний простір, у якому істина народжується через діалог та зіткнення протилежних думок.

Етична невідповідність тут полягає в порушенні інтелектуальної автономії індивіда. Якщо програма непомітно видаляє «неприємний» або суперечливий для користувача контент, користувач залишається під враженням, що бачить об'єктивну картину світу, тоді як насправді він взаємодіє лише з ізольованою та спотвореною проєкцією. Це створює ілюзію повного знання, тим самим пригнічуючи критичне мислення та позбавляючи можливості сумніву – основи філософського та наукового розуміння.

Суспільним наслідком функціонування таких «бульбашок» є глибока поляризація суспільства. Оскільки різні групи користувачів існують у



паралельних інформаційних світах, спільна мова діалогу практично зникає. Незгодна думка всередині бульбашки сприймається не як інша точка зору, а як помилкова або навіть ворожа «дезінформація». Таким чином, алгоритмічний відбір підриває фундамент демократичного співіснування, оскільки спільна основа для розуміння замінюється низкою ізольованих ідеологічних мікросвітів.

Крім того, «інформаційна бульбашка» підсилює ефект когнітивного упередження підтвердження (*confirmation bias*). Програма стає своєрідним цифровим «дзеркалом», яке лише підсилює егоцентричні прагнення індивіда, ігноруючи потребу в інтелектуальному розвитку. В цифрову епоху це призводить до появи «програмованої суб'єктивності», де межа між особистим вибором людини та результатом роботи ШІ стає майже прозорою [20].

Отже, обмеження доступу до інших каналів отримання даних через механізми фільтрації виходить за межі технічного сортування даних. Це етична проблема, що потребує переосмислення відповідальності цифрових платформ. Замість того, щоб бути просто провідниками, програми стають архітекторами нової цифрової онтології, де комфорт споживання контенту ставиться вище за етичну цінність об'єктивності та інтелектуальної свободи.

У межах філософського аналізу цифрового суспільства феномен «ехо-камери» постає як більш агресивне продовження інформаційної бульбашки. Якщо бульбашка лише лімітує доступ до зовнішнього світу, то ехо-камера створює певний замкнений інформаційний простір. У такому середовищі інші погляди не просто ігноруються, а активно дискредитуються. З позиції питання розвитку знання, головна небезпека ехо-камер полягає у викривленні механізмів довіри. Користувач починає довіряти інформації не через її об'єктивну істинність чи доказовість, а через її відповідність груповим стереотипам. Постійне відлуння схожих думок створює хибне відчуття консенсусу, *це- зняти взагалі* підсилює когнітивні упередження, роблячи світогляд людини закритим для раціональних аргументів ззовні [18].



Етичний виклик ехо-камер також тісно пов'язаний із радикалізацією суспільного дискурсу. Оскільки програми платформ виділяють контент, що викликає сильні емоції, ехо-камери часто стають джерелами ворожнечі до інших каналів отримання даних. У філософському сенсі це руйнує етику діалогу, описану Г.-Г. Гадамером [3] та Ю. Габермасом [19]. Замість прагнення до згоди, взаємодія в ехо-камері спрямована на створення образу ворога. Більше того, ехо-камери суттєво спотворюють індивідуальну критичну рефлексію. Дублювання схожого контенту діє за алгоритмом психологічного навіювання, де кількість копій замінює якість аргументації. Наприклад, для дослідника-початківця важливо підкреслити, що в цій ситуації суб'єкт втрачає роль активного пізнавального агента і стає об'єктом програмованого маніпулювання. Його «власна думка» насправді є продуктом ретельно відфільтрованого інформаційного середовища, що ставить під сумнів саму можливість об'єктивного судження в цифрову епоху.

При цьому зазначимо, що ехо-камери, на нашу думку, слід розглядати як знаряддя онтологічного закріпачення людини. Вони пропонують комфортну, але статичну картину світу, яка не потребує зусиль для аналізу чи перевірки. Тому, *кому зняти* цифрові платформи, що розраховані на створення таких камер задля збільшення часу перебування користувача на сайті, нехтують своїм призначенням сприяти інтелектуальному розвитку суспільства. Таким чином, подолання ехо-камер вимагає не лише технічних рішень, а й нової етичної рефлексії щодо цінності багатоманітності та інтелектуальної чесності в глобальній мережі [21].

Порушення автономії особистості у цифровому просторі постає як витончена форма детермінізму. Коли кожен крок користувача – від вибору новини до купівлі товару – «підказується» програмою, виникає ілюзія суб'єктності. З погляду філософії права та етики, свобода вибору передбачає наявність інших джерел інформації та усвідомленість процесу прийняття



рішення. Але якщо програма формує шлях користувача на основі предикативних моделей, то вона фактично звужує простір можливого до «програмованого майбутнього». Це перетворює людину з активного суб'єкта на об'єкт алгоритмічного управління, де її воля стає лише реакцією на заздалегідь підібрані важелі управління [13; 16].

Питання про те, чи має людина реальну свободу, стає ще гострішим, коли ми розглядаємо механізми маніпулятивного дизайну. Програми використовують когнітивні вразливості людини, щоб утримувати її увагу, створюючи ситуацію «м'якого примусу». У такому випадку індивід не обирає свій шлях, а лише рухається архітектурою вибору, яку вибудували для нього розробники програмного продукту. Це кардинально змінює етичну рамку відповідальності, адже важко вимагати від людини усвідомлених вчинків у середовищі, де її сприйняття реальності штучно будується.

Суперечка між прозорістю і комерційною таємницею відображає глибоке протиріччя між демократичними цінностями та формальною логікою. Суспільство має етичне право знати принципи, за якими фільтрується суспільно важлива інформація, адже програми сьогодні виконують функцію «цифрових суддів» та редакторів. Однак розробники програмних продуктів прикриваються захистом інтелектуальної власності, перетворюючи свої системи на «чорні скриньки». Це створює ситуацію, коли ми підкоряємося владі інструментів, внутрішня логіка яких прихована від нас.

Цей конфлікт підриває довіру до інститутів, оскільки відсутність прозорості унеможливорює зовнішній аудит та суспільний контроль. Без розуміння того, які змінні програма вважає пріоритетними, неможливо довести факт маніпуляції чи цензури. З етичної позиції, право громадянина на інформаційну свободу має переважати над правом розробників програмних продуктів на секретність коду, особливо коли цей код напряду впливає на політичні процеси та формування суспільної думки.



Алгоритмічна упередженість (*bias*) виявляє ще одну етичну проблему – приховану дискримінацію, «защиту» у цифрові структури. Так, наприклад, ШІ навчається на історичних даних, які вже містять у собі людські стереотипи: расові, гендерні чи класові упередження. Якщо ці дані не проходять критичної етичної фільтрації, ШІ починає відтворювати та навіть посилювати несправедливість минулого під виглядом «об’єктивних математичних розрахунків». Це створює небезпечний ефект легалізації дискримінації: те, що раніше було людською помилкою, тепер подається як результат роботи неупередженого алгоритму.

Така упередженість стає засобом соціальної сегрегації в цифрову епоху. Коли алгоритми ранжування контенту чи оцінки благонадійності (*scoring*) спираються на спотворені дані, вони обмежують можливості певних соціальних груп, часто навіть не навмисно. Етичний виклик полягає у переході від «нейтральності алгоритму» до «алгоритмічної справедливості». Це вимагає від розробників не лише технічної майстерності, а й глибокої соціогуманітарної рефлексії, щоб запобігти перетворенню ШІ на цифрову копію наших найгірших упереджень.

Розгляд соціально-політичних наслідків алгоритмічного спотворення інформації дозволяє перевести дискусію з абстрактних етичних категорій у площину реальних загроз для існування сучасної держави. Одним із найбільш деструктивних наслідків є глибока поляризація суспільства, що виникає як побічний продукт алгоритмічної персоналізації. Оскільки інформаційні платформи зацікавлені у тривалому утриманні уваги, вони частіше пропонують користувачам контент, який викликає сильний емоційний відгук і резонує з їхніми переконаннями. Це призводить до того, що різні соціальні групи опиняються в ізольованих інформаційних коконах, де радикальні погляди лише підкріплюються, а простір для конструктивного діалогу та компромісу звужується до критичного мінімуму.



Паралельно з поляризацією зростає вразливість суспільства до маніпуляцій та поширення дезінформації (*fakenews*). Алгоритми ранжування часто не здатні відрізнити достовірний факт від емоційно забарвленого фейку, віддаючи перевагу останньому через його віральність. Це створює ідеальні умови для проведення інформаційно-психологічних операцій, де фейкові новини поширюються зі швидкістю, що значно перевищує швидкість їх спростування.

У філософсько-політичному контексті це означає настання ери «постправди», де істина підміняється ефективністю впливу, а маніпуляція стає основною формою цифрової комунікації. Це епоха, що характеризується перевагою суб'єктивного над об'єктивним, де реальність спотворюється, а істина нівелюється на користь маніпулятивних практик, а медіа симуляції формують «паралельну реальність». Вона ґрунтується на маніпуляції, де «фейк» стає інструментом виправдання власної точки зору. При цьому об'єктивна істина не фальсифікується чи викликає сумнів, а просто відсувається або «відходить на другий план» [6; 8; 15].

Такі процеси неминуче призводять до руйнування довіри до демократичних інститутів. Коли громадяни постійно стикаються із суперечливою інформацією та бачать державні процеси крізь викривлену призму алгоритмічних фільтрів, вони втрачають віру в можливість об'єктивного врядування та правосуддя. Суспільна довіра, яка є «соціальним клеєм» будь-якої демократії, розмивається під тиском підозр, конспірологічних теорій та відчуття втрати контролю над власним інформаційним вибором. Це створює підґрунтя для популізму та авторитаризму, оскільки розчарований у демократичних процедурах виборець легше піддається маніпулятивним закликам до «сильної руки» [2; 9].

Важливо також враховувати кризу експертності та авторитету, що виникає внаслідок алгоритмічного спотворення. У світі, де програма ототожнює коментар випадкового користувача з висновком професійного науковця чи аналітика (якщо перший збирає більше «вподобайок»), нівелюється сама цінність



верифікованого знання. Це підриває здатність суспільства приймати раціональні рішення на основі фактів, що є особливо небезпечним у кризові періоди, такі як пандемії, економічні рецесії чи воєнні конфлікти.

Зрештою, соціально-політичні наслідки алгоритмічної фільтрації свідчать про виникнення нової форми цифрової нерівності. Йдеться не лише про доступ до інтернету, а про нерівність у доступі до якісної, неспотвореної інформації. Ті, хто володіє навичками критичного аналізу, можуть частково протистояти впливу алгоритмів, тоді як більшість залишається об'єктом прихованого маніпулювання. Для демократичного устрою це означає загрозу перетворення виборчого процесу на змагання алгоритмічних стратегій, що девальвує саму суть вільного волевиявлення.

Таким чином, соціально-політичне руйнування, спричинене алгоритмічними спотвореннями, вимагає негайного переосмислення ролі цифрових платформ у суспільному житті. Вони (платформи) перестали бути просто «майданчиками» і перетворилися на потужні інструменти соціальної інженерії, що потребує відповідних етичних стандартів і прозорого державного регулювання для збереження цілісності суспільства та стійкості політичних систем.

Етика за проєктом (*Ethicsby Design*) постає як найбільш фундаментальний техніко-філософський підхід, що передбачає інтеграцію моральних норм безпосередньо в архітектуру програмних продуктів на етапі їх розробки. Замість того, щоб виправляти наслідки спотворень «постфактум», розробникам пропонується впроваджувати цінності прозорості, справедливості та приватності як невід'ємні технічні параметри коду. Це означає, що програма ранжування має бути розрахована не лише на збільшення прибутку через утримання уваги, а й на дотримання правила інформаційного різноманіття (*diversity-aware recommendation*). Такий підхід вимагає тісної співпраці програмістів з



соціологами для створення «гуманістичних алгоритмів», що поважають когнітивну автономію користувача.

Законодавчі ініціативи є необхідним зовнішнім обмежувачем для розробників програмних продуктів, які часто ігнорують етичні норми заради комерційної вигоди. Аналіз європейського досвіду, зокрема EU DigitalServicesAct (DSA) та EU AI Act, демонструє перехід до моделі жорсткої підзвітності. Такі кроки зобов'язують великі платформи проводити регулярний аудит своїх програмних кодів на предмет ризиків для суспільства, розкривати логіку рекомендаційних систем та надавати користувачам можливість відмовитися від персоналізованого профілювання. Для України адаптація подібних норм є критично важливою не лише в контексті євроінтеграції, а й для створення правового захисту проти алгоритмічних маніпуляцій та дезінформації в умовах гібридних загроз.

Однак технічні та правові гарантії залишаються неефективними, доки не буде посилено алгоритмічну компетентність користувачів. Це вимагає розвитку спеціалізованих навичок критичного сприйняття інформаційного контенту. Освітні програми повинні бути спрямовані на демістифікацію ІІІ та перетворення користувачів з пасивних споживачів на активних та свідомих учасників цифрової комунікації. Ефективне регулювання інформаційного простору можливе лише за умови синергетичної взаємодії цих трьох сфер: етичний дизайн створює безпечне середовище, закон гарантує корпоративну відповідальність, а алгоритмічна компетентність надає людям інструменти самозахисту. Такий комплексний підхід усуває небезпеку алгоритмічного спотворення інформації та повертає цифровим платформам їхню первісну роль – як простору для вільного обміну ідеями та розвитку людського потенціалу.

Висновки. Алгоритмічне спотворення інформації на цифрових платформах – це не просто технічний недолік, а й серйозна етична проблема, яка підриває основи людського існування. Фільтри контенту та механізми ранжування, що



створюють «інформаційні бульбашки» та «ехо-камери», спотворюють індивідуальну пізнавальну діяльність, обмежують інтелектуальну автономію та замінюють об'єктивну реальність персоналізованими конструктами. Це призводить до виникнення «запрограмованої суб'єктивності», за якої вибір користувача стає ілюзією, а формування думки неявно контролюється алгоритмічними системами.

Соціально-політичні наслідки алгоритмічних маніпуляцій, зокрема радикалізація публічного дискурсу, поширення дезінформації та втрата довіри до демократичних інституцій, вимагають перегляду існуючої парадигми регулювання цифрової сфери. Конфлікт між правом суспільства на прозорість щодо алгоритмів та комерційною таємницею компаній має бути вирішений на користь спільного блага та захисту прав людини. Інтеграція етичних стандартів у цифрову архітектуру є необхідною умовою для запобігання алгоритмічним упередженням, які загрожують відтворенням та посиленням соціальної несправедливості в автоматизованому середовищі. Кризу алгоритмічних упереджень можна вирішити лише через складну взаємодію трьох напрямків: впровадження принципу «етика за проєктом», розробка ефективного національного та міжнародного законодавства за зразком Закону ЄС про цифрові послуги та систематичне просування алгоритмічної грамотності серед населення. Тільки такий інтегративний підхід дозволить цифровому спілкуванню повернути собі гуманістичне призначення та забезпечити сталий розвиток інформаційного суспільства, заснований на прозорості, відповідальності та повазі до когнітивної свободи особистості.

Список використаних джерел

1. Аналіз архітектури та етичних параметрів інформаційних систем : матеріали конференції. *Електронний архів КНУТД*. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/17906> (дата звернення: 27.03.2026).

2. Ванджурак Р. Вплив постправди на суддівський розсуд: минуле, сьогодення, майбутнє. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2023. № 1 (25). С. 102–109. DOI: <https://doi.org/10.33270/01232502.102>.
3. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Том 1: Герменевтика І: Основи філософської герменевтики. Київ: Юніверс, 2000. 464 с.
4. Гордієнко, Т. Методологічні підходи до вивчення цифрових платформ. *Communications and Communicative Technologies*, 2025. (25), 67–74. <https://doi.org/10.15421/292508>
5. Губерський Л. В. та ін. Мультидисциплінарні підходи в науці, технологіях та культурі: *Збірник наукових праць*. Київ : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2024. URL: <https://emed.library.gov.ua/wp-content/uploads/tainacan-items/50160/179746/Multidisciplinary-approaches-in-science-technology-and-culture.pdf#page=78> (дата звернення: 27.03.2026).
6. Закіров М. Комунікаційні інструменти конструювання реальності епохи постправди. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2023. № 69. С.26–39. DOI: <https://doi.org/10.15407/np.69.026.7>.
7. Іванова С. В. Формування алгоритмічної грамотності як засіб протидії інформаційним спотворенням. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2025. № 2. URL: https://np.pdpu.od.ua/2_2025/2_2025.pdf#page=4 (дата звернення: 27.03.2026).
8. Мечиков С. Теоретичні передумови формування феномену постправди в світоглядному просторі метамодерну. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти*. 2023. Т. 2, № 2. С.15–18. DOI: <https://doi.org/10.54891/2786-7013-2023-2-3>.
9. Петренко О. М. Правові аспекти алгоритмічного управління в контексті митної та адміністративної політики. *Митна та адміністративна*



політика. 2025. № 4 (21). URL: <https://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2025/4/21.pdf> (дата звернення: 27.03.2026).

10. Піжук О., Муравйов В. Цифрове суспільство як нова парадигма розвитку цивілізації XXI століття. *Vědaaperspektivy*. 2022. № 2(9). С.75 –86.

DOI:10.52058/2695-1584-2022-2(9)-75-86

11. Піжук О. І. Цифрова трансформація економіки України: обмеження та можливості: монографія, Ірпінь: УДФСУ, 2020. 504 с.

12. Сидоренко В. Д. Цифрова естетика та трансформація художнього образу в епоху алгоритмів. *Сучасне мистецтво*. 2024. Вип. 20. URL: <https://sm.mari.kyiv.ua/article/view/319145> (дата звернення: 27.03.2026).

13. СкіннерКріс. Людина цифрова / пер. з англ. Г. Якубовська. Харків: Видавництво«Ранок»: Фабула, 2020. 272 с.

14. Стисло Т. Алгоритмічна відповідальність: технічні моделі пояснюваного штучного інтелекту та правові виклики їх впровадження. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Технічні науки*. 2026. Т. 363, № 2. С. 89–94. URL: <https://heraldts.khmnua.edu.ua/index.php/heraldts/article/view/2529> (дата звернення: 27.03.2026).

15. Шабанова Ю. О., Мечиков С. А.Феномен постправди в міфологічному просторі метамодерну. *Перспективи.Соціально-політичний журнал*.2024. № 3.С.148–157. DOI:<https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2024.3.18>.

16. Barocas, S., Selbst, A. D.BigData'sDisparateImpact. Т. 104. 2016. С. 671–732.

17. Gow, G. A. Turning to alternative social media. In *The SAGE handbook of social media research methods*. 2022, (с. 568–580). SAGEPublicationsLtd. <https://doi.org/10.4135/9781529782943.n40>



18. Gruzdt, A., Mai, P., & Vahedi, Z. Studying anti-social behaviour on Reddit with Communalystic. In *The SAGE handbook of social media research methods*. 2022. Pp. 503–520. SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781529782943.n36>.
19. Habermas J. Vorstudien und Ergänzungen zur Theorie des kommunikativen Handelns. Frankfurt a Main: Suhrkamp, 1995. 605 s.
20. Hampton K. N. Studying the digital: Directions and challenges for digital methods. *Annual Review of Sociology*. 2017, 43(1), 167–188. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-060116-053505>
21. Hajian, B., & White, T. Modelling influence in a social network: Metrics and evaluation. In *2011 IEEE Third International Conference on Privacy, Security, Risk and Trust and 2011 IEEE Third International Conference on Social Computing* (2011, October). Pp. 497–500. IEEE. <https://doi.org/10.1109/PASSAT/SocialCom.2011.11>
22. Harsin, Jayson. Post-Truth and Critical Communication Studies. *Oxford Research Encyclopedia of*. 2018. doi:10.1093/acrefore/9780190228613.013.757
23. Hevey, D. Network analysis: a brief overview and tutorial. *Health psychology and behavioral medicine*. 2018. 6(1), 301–328. <https://doi.org/10.1080/21642850.2018.1521283>
24. Tomi Dufva, Mikko Dufva. Grasping the future of the digital society. *Futures*, Volume 107, 2019, P. 17–28; <https://doi.org/10.1016/j.futures.2018.11.001>